

Bir Algı Aracı Olarak YPJ İllüzyonu

Bir Algı Aracı Olarak YPJ İllüzyonu^[1]

Gökçen Yılmazlı*

Giriş

Kadınlar yüzyıllar boyunca silahlı çatışma alanlarında savaşın korunması gereken objeleri olarak görüldüler. Bu anlayış hem ilgili akademik yazınlar da hem de toplumda oldukça yaygın bir anlayıştır. Kadınların “barışçıl” ve erkeklerin “savaşçı” imajı çoğu kişinin zihninde yer etmiştir. Çoğunlukla savaşın ve silahlı çatışmaların ana aktörü erkeklerdir. Kadınların buradaki rolü oldukça sınırlı olarak tanımlanmıştır. Kadınların savaşçı kimlikleri yahut şiddete ne kadar dahil olabileceği göz ardı edilmiştir. Baskın güvenlik anlayışlarında bu genel bakış açısı oldukça yaygındır ve çoğunlukla sınırlılıklara sebebiyet vermektedir. Ancak Soğuk Savaş sonrasında başlayan çeşitli hareketler ve yüksek yoğunluklu bölgesel çatışmalar daha kapsamlı bir güvenlik anlayışının gerekliliğini gösterdi. Yeni savaş kavramının gündeme gelmesiyle birlikte kadınlar da erkeklerle aynı düzlemde silahlı çatışmaların birer aktörü olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu fenomenin etkisiyle feminist söylemleriyle öne çıkan YPJ (Yekîneyên Parastina Jin - Kadın Koruma Birlikleri) 2014’ten bu yana özellikle Suriye’deki çatışmalarla birlikte gündeme gelmeye başlamıştır. Öte yandan YPJ’nin feminist söylemi olaya farklı bir açıyı kazandırmıştır ve uluslararası arenada kadın savaşçılar olarak olumlu yönde bir imaj yaratmıştır. Ancak bu durum YPJ’nin bağlı olduğu diğer terörist organizasyonların stratejik bir hamlesidir ve farklı açılardan ele alınması gerekmektedir.

Yeni Kadının Bir Prototipi: YPJ

YPJ Suriye’deki ayrılıkçı bir grup tur ve YPG / PYD ile ilişkisi bilinmektedir. Suriye Kürtlerinin egemen siyasi örgütü olarak hüküm süren Demokratik Birlik Partisi (Partiya Yekîtiya Demokrat PYD) hem retorik hem de silahlı çatışma alanındaki davranış biçimleriyle Kobani kuşatması sırasında ilk kez uluslararası manşetlere taşındı^[1]. Uluslararası arenanın dikkatleri üzerine çekmeye başlamasıyla birlikte YPG’nin ve onun alt grubu YPJ’nin ideolojik söylemlerindeki değişimler dikkat çekmeye başladı. Kendilerini Marksist bir çizgide gören bu örgütlerin söylemlerindeki bu değişim uluslararası arenadan gelen ilgiyle birlikte başladı. Marksist benzeri ideolojiye atıfta bulunmak yerine, kendisini sosyal adalet, cinsiyet eşitliğine ve fikir özgürlüğüne değer veren, azınlıkların kültürel, ulusal ve sosyal haklarına saygı duyan, barışçıl olayları destekleyen, doğrudan demokrasiyi kucaklayan bir parti olarak tanımlanmaktadır^[2]. İdeolojideki bu değişikliklerle YPJ, 2012 yılı itibarıyla ancak YPG’den ayrılarak aynı bir kadın kolu haline geldi. YPJ’nin feminist söyleminin uluslararası arenada yarattığı etki YPJ’nin Suriye’deki faaliyetlerin kahramanlaştırmaya başladı ve YPJ’nin kadın figürünü ön plana çıkardı. Örneğin uluslararası arenada oldukça takipçisi olan Cosmopolitan dergisi cihatçıların bir kadın tarafından öldürülmesi korkusuyla yaşadığını ve kadınların erkek “silah arkadaşlarından” ayrıt edilemeyeceğini, aynı üniformaya ve silahlara sahip olduklarını yazmaktadır^[3]. Bu da esasında feminist teorilerin kadınların silahlı çatışmalarda erkeklerle aynı düzeyde var olabilmeleri için onlarla benzer üniformalar giymelerinin ve belirli davranış kalıplarına sahip olmalarının gerekliliğinin bir göstergesi niteliğindedir. Uluslararası çizdiği imajın aksine YPJ’nin bağlantılı olduğu çeşitli örgütler kadın meselesine farklı söylem biçimleriyle yaklaşmaktadır.

Örneğin PKK terör örgütünün modern söylemlerinin dışında temel söylemlerin toplumsal cinsiyet eşitliğiyle çeliştiği gerçeği ise bir başka konudur. Abdullah Öcalan Kürt hareketini her şeyden önce bir kadın özgürleşmesi hareketi olarak tanımlanmaktadır ve “ideal Kürt kadını” söylemini öne çıkarmaktadır. Öcalan’a ait olan jineoloji doktrinine göre “toplumun iyice dönüştürebileceği alan kadınların edindiği dönüşümün kapsamı tarafından belirlenir. Benzer şekilde kadının özgürlüğü ve eşitliği düzeyi de toplumun tüm kesimlerinin özgürlüğü ve eşitliğidir. Demokratik bir ulus için özgürlüğün toplumu özgürleşmiş toplumu oluşturmaya sebebiyle kadının özgürlüğü büyük öneme sahiptir. Kurtulmuş toplum demokratik bir ulustur. Dahası insan rolünü tersine çevirme ihtiyacı devrimci öneme sahiptir^[4] Ancak realitede örgütün stratejik ihtiyaçları kadın özgürleşmesinin önüne geçer ve “dağa çıkan” kadınlar Kürt toplumunun geleneksel kadın figürü ile bağdaşmaz ve nihayetinde kendi toplumu tarafından istemsizce dışlanırlar. Hareketin özünde ideal Kürt kadını “Bir bakire ve gelin olarak uçurumdan atlayarak kocalarını, çocuklarını ve erkek kardeşlerini ulusal kurtuluşa teşvik eden, ulusun onurunu sembolü” olarak tanımlanmaktadır^[5]. Maskülen baskın bir hareketin “kadın savaşçıları” olarak kadın özgürleşmesine nasıl bir katkı sağlanabilir?

Bu cevaplanması gereken bir sorudur çünkü YPJ’nin bağlı olduğu ideolojinin ana figürü sık sık cinsiyetçi söylemleri ile baskın bir maskülen figür olarak Abdullah Öcalan’dır. Bu durum “Jin, Jiyan, Azadi-Kadın, Yaşam, Özgürlük” mottosuyla öne çıkan YPJ’nin ana motivasyonundan çok uzaktaki olduğunu gösteriyor. Öte yandan “kadın özgürleşmesi” umudu ile hareket eden kadınlar örgüt kampanyalarında çeşitli taciz vakalarıyla karşılaşmaktadır ve yaratılmaya çalışan uluslararası PR’ın aksine özgürleşme umudu ile çıktıkları yolda karşıtlığı uğruna savaşçıları eril tahakkümün kölesi hatta devamını sağlayan nesneler haline gelmektedirler. PKK kamplarındaki kadınlarla yapılan röportajlardan birinde N.Ö adlı eski bir terörist Xabatkar kod isimli Zamani Çamık’ın kendisini sık sık taciz ettiğinden bahsetmektedir. N.Ö’ röportajdaki ifadesinde: “Artık kendi himayesinde olduğumu söylüyordum. Son gün tecavüze kalktı. Bağrım ve orada bulunan kadınlar sesini duyunca beni bıraktı.” diyor^[6]. Bu yüzlerce örnekten yalnızca bir tanesidir. Esasında bu durum ayrılıkçı ve milliyetçi kaygılarla hareket eden birçok terörist organizasyonda benzerlik göstermektedir.

Devlet karşıtı (mevcut devlet otoritesine karşı) sözde ‘özgürleştirici’ milliyetçilikler, kurumsallaşmış devlet veya devlet yanlısı milliyetçiliklere oranla kadınlara savaşçı olarak katılmaları için daha fazla ideolojik ve pratik alan sağlıyor^[7]. Kadınların ve erkeklerin omuz omuza çalıştığı bir yoldaşlık anlayışını öne çıkaran bu yapılanmalar esasında örgütün devamlılığı için stratejik ihtiyaçları gidermeyi hedeflemektedir. Öte yandan sözde ulusal kurtuluş hareketlerinde kadınların çatışmalara dahil etmek, kadınların (sembolik olarak) kolektivitinin eşit üyeleri olduğu ve kolektivitinin tüm üyelerinin sembolik olarak çatışmaya dahil edildiği mesajını vermesi de amaçlanmaktadır^[8]. Stratejik olarak insan sayısını artırmak yanı sıra, terörist faaliyetlerde bulunan ayrılıkçı örgütler, kadınları çeşitli nedenlerle örgüte dahil ediyor. Kadınlar genellikle terörist saldırılarda tercih ediliyor çünkü güvenlik güçlerinin onlardan şüphelenmesi daha az olası ve kadınların amaçlanan bir hedefin yakınına sızması daha kolaydır^[9]. Kadınların doğurganlar olarak doğal rolü ve “daha nazik cinsiyet” hakkındaki stereotipler, kadınların terörizme başvurma ihtimalinin erkeklerden daha düşük olduğu imajına katkıda bulunuyor. Kadın teröristlerin eylemlerine sempati duyma ve daha az ağır cezalandırma olasılıklarının daha yüksek olduğuna dair kanıtlar da bulunmaktadır.

YPJ kurulmadan evvel benzer kaygılarla PKK içerisindeki kadın yapılanmaları da ön plana çıkmaktadır. Esasında YPJ’nin modern söylemlerinin kaynağını da bu süreçteki deneyimler oluşturmaktadır. 1990ların sonlarında PKK tarafından gerçekleştirilen saldırıların üçte ikisi kadınlar tarafından yapılmıştır. Kadınlar; fon için para topluyor, propaganda da oldukça etkin rol

oynuyor, sokak gösterilerini ve istihbarat faaliyetlerini yürütüyorlardı[8]. Örgütler organizasyonel şeması itibari ile kadınları karar alma sürecinin de oldukça dışında tutuyor ve yalnızca söylem olarak ön plana çıkarma eğilimi gösteriyorlar. Sonuç olarak uluslararası arenada cihatçıların tecavüz ettiği kadınları kurtaran kadın savaşçı imajı ile öne çıkarılan YPJ esasında yapılanmanın kendi içindeki maskülen baskın ortamın bilinçli bir şekilde yarattığı PR'nın bir ürünüdür.

Kaynakça

- [1] Yeşiltaş, Murat, and Kardaş Tuncay. 2017. Non-State Armed Actors in the Middle East: Geopolitics, Ideology, and Strategy. Non-State Armed Actors in the Middle East: Geopolitics, Ideology, and Strategy. <https://doi.org/10.1007/978-3-319-55287-3>.
- [2] Hiltermann, J. (2016, May 22). The Kurds: A divided future?. The New York Review o Books. Retrieved September 15, 2016, from <http://www.nybooks.com/daily/2016/05/19/kurds-syria-iraq-divided-future>
- [3] Benakay, Aynur. The 'Badass' Female Fighters: Media Representations of Kurdish Women in Kobane, 2016.
- [4] [9] <https://tr.wikipedia.org/wiki/Jineoloji>
- [5] Çağlayan, Handan. Analar, Yoldaşlar, Tanrıçalar: Kürt Hareketinde Kadınlar ve Kadın Kimliğinin Oluşumu. İstanbul: İletişim Yayınları, 2007.
- [6] <https://www.internethaber.com/kadin-terorist-her-seyi-anlatti-pkk-kampinda-kadınlar>
- [7] Alison, Miranda. 2004. "Women as Agents of Political Violence: Gendering Security." Security Dialogue 35 (4): 447–63. <https://doi.org/10.1177/0967010604049522>
- [8] Yuval-Davis, Nira, 1997. Gender & Nation. London: Sage ISBN 1-85109-770-8 1-85109-775-9
- [9] Cook, Bernard, 2006. Women and War: A Historical Encyclopedia from Antiquity to the Present. p. 683 Volume One.
- [10] <https://doi.org/10.1080/17539153.2019.1708039>

[1] Atuf için: Yılmazlı, G. (2020). *Bir Algı Aracı Olarak YPJ İlişyonu*. <https://www.teram.org/Icerik/bir-algi-araci-olarak-ypj-ilizyonu-84>

* Milli Savunma Üniversitesi Savaş Araştırmaları Ana Bilim Dalı Yüksek Lisans öğrencisi.